

EEN VENNENTOER.

(Vervolg en slot van blz. 210).

ZOOALS onze lezers zich wellicht herinneren heeft de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten den Duivelsberg aangekocht, in de eerste plaats, om te verhoeden dat de vennen en bosschen zouden worden omringd met villaatjes. Dat dit gevaar niet denkbeeldig was blijkt nu reeds voldoende in de nabijheid van Oisterwijk, waar aan de Oorschotsche baan en aan de Heisteeg reeds tal van gebouwtjes zijn verrezen.

Doch op zich zelf heeft de Duivelsberg ook nog beteekenis genoeg. Langs zijn zuidkant stroomt de Rosep. Lorie noemt het een onbelangrijk stroompje, maar voor het goed begrip van de vennenstreek kan het toch goede diensten

doen. Op verscheiden plaatsen heeft het een vrij uitgestrekt overstroomingsgebied, zoodat het bij hoogen waterstand alweer meer lijkt op een reeks van vennen of „gooren”, dan op een beek. De oevers zijn aardig begroeid, heel mooi met spiraea, kattestaart, engelwortel, waterzuring en velerlei zeggen en biezen. We komen later nog wel eens op dit stroompje terug.

De Duivelsberg zelf was vroeger bedekt met dennen, juist zooals thans nog de omgeving van het Choorven. De boomen zijn een paar jaar geleden gekapt en op sommige plekken staan alweer flinke nieuwe aanplantingen. De rest ligt kaal en geeft nu een mooie gelegenheid om de golvingen van het terrein te bestudeeren. Het is een typisch landduinenterrein; in hoofdzaak een zandrug, die zich uitstrekt in de richting Z.O.—N.W. met kleinere ruggen die daar dwars op staan. Indien ook de boomen

Een slijmzwam op een dennentomp. (Zie vorige aflevering.)
Foto E. A. LOEB.

om het Choorven waren gevallen, zou men kunnen zien, dat ook daar dergelijke ruggen zich in dezelfde richting uitstrekken en dezelfde formatie zet zich nog

een heel eind naar het Oosten uit. Wanneer de Vereeniging haar terreinen eens nauwgezet oro-hydrografisch laat opnemen zal blijken, welk een grooten invloed de wind hier heeft gehad op de vorming van het landschap.

Het scheelt weinig, of de wind kan op den Duivelsberg weer opnieuw zijn spel beginnen. De humuslaag, die zich in het dennenbosch gevormd had, is al voor een groot deel verdroogd en vergaan. Ook hebben de soldaatjes zich daar geoeffend in het aanleggen van loopgraven en hoewel ze telkens alles weer goed dicht gegooit hebben, is toch de beschuttende bovenlaag verbroken en hier en

Hooge kussens van veenmos langs de oevers van een Oostelijken uitlooper van het Choorven.
Foto E. A. LOEB.

daar stuift het reeds aardig. Gelukkig komt de natuur te hulp en hebben de grassen zich van het terrein meester gemaakt: schapenzwenkgras en smeele, buntgras en vooral zeer prachtige pollen van *Molinia*. In 't voorjaar moet het hier wit gezien hebben van de voorjaarsspurrie; die is thans bezig zijn zaden te strooien. De lagere stukken zijn begroeid met struikhei en dophei en kreupel-dennetjes, plassen zijn er weinig, misschien wel doordat de oerbank ontbreekt, want in een vrij diepe uitgraving van militaire herkomst konden wij daar ook geen spoor van ontdekken.

Resten nu nog de vier klassieke vennen. Tonven, Choorven, Witven en Van Esschenven. Deze verschillen van al de andere hierin, dat zij onderling door kanaaltjes met elkander zijn verbonden, terwijl het Van Esschenven zelf weer een afwatering heeft naar den Achtersten stroom. De Vereeniging is verplicht deze verbindingen open te houden: een is er overbrugd, en de andere zijn dammen met kokers. De waterstand in deze vennen ondergaat dus geen groote veranderingen. In de jaren dat ik er kom, heb ik geen grooter verschil waargenomen dan ± 1 Meter. De kanalen stellen ons in de gelegenheid, een oordeel te vormen over de hoogte van het terrein tusschen de vennen in, dat gaat tot vier meter toe. Wie het meest met die kanalen in zijn schik is, dat is de ijsvogel, die er, nu hier dan daar, ieder jaar in de steile wanden zijn nest graaft. Dit jaar heeft hij genesteld aan het zeer mooie kanaaltje van het Tonven naar

De kaalgeslagen Duivelsberg. Op den voorgrond weelderige vegetatie van Molinia, op den achtergrond de bosschen van het Choorven.
Foto E. A. LOEB.

het Choorven in de onmiddellijke nabijheid van De Venkraai en er behoorlijk zijn broedsel groot gebracht. Brabant gaat vooruit.

Het Choorven is misschien wel het mooist van de vier. Het Tonven is grooter en het Van Esschenven heeft meer Lobelia's; het Witven lijkt wel het snelst dicht te groeien, maar aan het Choorven vindt men toch van alles. Het westelijk gedeelte is druk bezig te veranderen in laagveen, terwijl in het oostelijk stuk hoogveenvorming optreedt. Onze foto geeft een goed beeld van den bijzonder weelderigen veenmosgroei langs een van de oostelijke uitloopers van dat mooie ven. Reeds zijn heele stukken in beslag genomen door de onvermijdelijke Molinia, die er groote belten vormt. Daar groeien ook hooge schaduwvormen van Gentiaan en Beenbreek. De plas zelf heeft een breeden zoom van Moeras-hertshooi, ziet verderop ruw van vlottende Bies, die hier heel wat te vertellen heeft, maar ook een belangrijke plaats moet inruimen aan de verschillende soorten van

- Blaasjeskruid, die misschien nergens in Nederland zoo overvloedig groeien als hier. Nu, in 't laatst van Juli, zagen heele partijen geel van de op leeuwenbekjes gelijkende bloemen. We konden ze niet dicht genoeg naderen, om ze te fotografeeren, maar zagen door den verrekijker verscheidene hommeltjes naarstig vliegen van bloem tot bloem.

Het werd weer tijd, om te gaan en als zoo dikwijls vertrokken we met de overtuiging van lang niet gedaan te hebben, wat er te doen was en het voor-nemen, om spoedig weer eens het werk te hervatten. Zoo gaat het zoo dikwijls.

JAC. P. THJSSE.

NAJAARSRUPSEN.

SINDS een week heb ik een paar kostgangers, die ik mee naar huis heb genomen, omdat hun opzichtig uiterlijk mij nieuwsgierig maakte meer van hen te weten. Lastige kostgangers zijn het niet. Ze voeren niets anders uit, dan boombladeren te veranderen in rupsen + uitwerpselen + wat koolzuur. Wanneer in den herfst de bladeren van de boomen zijn, is hun arbeid ook afgelopen en dan behoef ik mij den heelen winter niets van hen aan te trekken. Thans echter zijn ze nog in hun gewone doen en nu maak ik van de gelegenheid gebruik om hun ongewoon voorkomen te schetsen. Het gezelschap bestaat uit vier rupsen en een bladwesplarve of bastaardrups. Laatstgenoemde leefde tot voor eenige dagen rustig in gezelschap van 3 van de rupsen op een heg van elzeboomen langs een weiland. De vierde rups daarentegen at een stukje eikeblad toen ik haar vond. Ik zal beginnen met haar voor te stellen (fig. 1).

Wie haar buiten ontmoet, zal haar niet licht voor een rups houden. Het is een hel-groen plakkaatje tegen den onderkant van een eikeblad. Mooi versierd is het wel: Er loopen vier richels in de lengte, waarvan de middelste twee geel zijn. Overdwars is het geheel gegolfd, zoodat het met de talloze gele vlekjes den indruk maakt van de helft van een of andere overlangs doorgesneden kalebas — in het klein.

Dat groene voorwerpje nam ik met het blad waarop het zat in een glazen buisje mee naar Amsterdam. Onderweg had ze blijkbaar de inwendige rups versterkt, want een heel stuk van het blad was verdwenen. De uitwerpselen waren onaanvechtbaar rupsachtig en ik dacht aan een rupsje, dat ik voor jaren eens tot een bruin dagvlindertje had opgekweekt. Ik heb haar ook dagen lang voor een Theclarups gehouden, doch dank zij Oudemans' „Nederlandsche Insecten“ weet ik nu, dat het de rups van *Cochlidion limacodes* is.

In de volgende dagen heeft ze, levende op een eikeblad in het buisje op mijn schrijftafel, mij in staat gesteld, haar doen en laten wat gade te slaan.